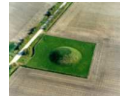

Herinrichting jachthaven en recreatieterrein aan de U.Twijnstrawei 31 te Akkrum, gemeente Boarnsterhim

Ruimtelijk advies op basis van archeologisch bureauonderzoek

Rapportnummer: V816
Projectnummer: V10-1791
ISSN: 1573 - 9406
Status en versie: Definitief 2.0
In opdracht van: Arcadis Nederland BV
Rapportage: M.K. Boonstra, R.M. van Heeringen, S.J. Nederpelt
Plaats en Datum: Amersfoort, 30 november 2010

Gecontroleerd door Vestigia BV, R.M. van Heeringen	d.d. 28-09-2010
Geaccordeerd door Gemeente Boarnsterhim, M. Kaspers	d.d. 22-11-2010

Niets uit dit werk mag worden veeleenvoudigd en/of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie of op welke andere wijze dan ook, daaronder mede begrepen gehele of gedeeltelijke bewerking van het werk, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van Vestigia BV

Projectgegevens		
Initiatief	Partiële herziening bestemmingsplan U. Twijnstrawei 31	
Toponiem	Jachthaven Drijfveer & Tusken de Marren	
Locatie	U. Twijnstrawei 31, Akkrum	
Plaats	Akkrum	
Gemeente	Boarnsterhim	
Provincie	Friesland	
Opdrachtgever	Arcadis Nederland BV p/a Witpaard Postbus 1158 8001 BD Zwolle	
Contactpersoon opdrachtgever	Dhr. A.C. Bolhuis (Witpaard)	
Oppervlakte plangebied	Circa 45 hectare	
Diepte grondwerkzaamheden	Exacte ingreepdiepten vooralsnog onbekend, in de nabije toekomst zal o.a. uitbreiding van jachthaven, verruiming standplaatsen stacaravans, en aanleg van waterlanden en rietlanden plaatsvinden.	
Huidig grondgebruik	Jachthaven, recreatieterrein, weidegrond/grasland	
Onderzoeksmelding	43148	
Soort onderzoek	Bureauonderzoek	
RD-hoekcoördinaten van het plangebied	184.331/562.817 183.394/562.338	184.620/562.579 183.882/561.932
Kaartblad (1:25.000)	IIC	
Uitvoerder en documentatie	Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie	
Projectleider/Senior archeoloog	Dr. R.M. van Heeringen	
Projectmedewerkers	Drs. S.J. Nederpelt (fysisch geograaf) M.K. Boonstra MPhil (archeoloog)	
Uitvoering booronderzoek	n.v.t.	
Bevoegd gezag	Gemeente Boarnsterhim Postbus 40 9000 AA Grou	
Contactpersoon	dhr. Tuinhout	
Deskundige namens BG	Mw. S. Mulder (Provincie Fryslân)	

Inhoudsopgave

Advies.....	5
Onderbouwing advies	7
1 Projectomgeving	7
1.1 Plangebied	7
1.2 Onderzoeksdoel en -methode	8
2 Verwachtingsmodel.....	9
2.1 Landschappelijke context.....	9
2.2 Archeologische en cultuurhistorische waarden.....	11
2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting.....	13
Literatuur	15
Digitale bronnen	15
Afbeeldingen en bijlagen	17

Advies

Arcadis is betrokken bij de gedeeltelijke herziening van het bestemmingsplan voor het perceel U. Twijnstrawei 31 (Jachthaven de Drijfveer & Tusken de Marren), te Akkrum, gemeente Boarnsterhim. Op deze locatie zal onder andere een recreatiepark worden ontwikkeld en zullen rietlanden worden aangelegd. Een deel blijft de bestemming behouden van jachthaven. Het totale plangebied beslaat circa 45 hectare. De ontwikkeling van het plangebied zal plaatsvinden in zeven verschillende fases. Met fase I is inmiddels gestart. Voorafgaand hieraan is dit deel van het plangebied onderzocht op de mogelijke aanwezigheid van archeologische waarden (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummers 40.900 en 41.469). In opdracht van Arcadis heeft Vestigia BV door middel van archeologisch bureauonderzoek voor de overige delen van het plangebied, circa 32,25 hectare, onderzocht of bij toekomstige bodemroerende ingrepen archeologische waarden in het geding kunnen geraken.

Het plangebied bevindt zich op de advieskaart 'Steentijd-Bronstijd' van de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE) in een zone waar naar verwachting zich op enige diepte archeologische lagen kunnen bevinden uit de Steentijd. Deze lagen zijn door afdekking door een veen- en kleidek waarschijnlijk van goede kwaliteit. Op de FAMKE-advieskaart 'Ijzertijd-Middeleeuwen' ligt het plangebied voornamelijk in een zone waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden Bronstijd – Vroege Middeleeuwen, en deels in een zone waar de verwachting specifiek gericht is op de middeleeuwse veenontginningen. Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW versie 3.0) ligt het plangebied voornamelijk in een zone met een middelhoge verwachting, en deels in een zone met een lage verwachting op het aantreffen van archeologische waarden.

Op basis van het voor het plangebied uitgevoerde bureauonderzoek wordt verwacht dat de bodemopbouw in het plangebied zal bestaan uit klei (waarin zich de bouwvoor of een opgebracht pakket bevindt) op veen, waaronder zich dekzand bevindt. Uit het veldonderzoek dat voor de ontwikkeling van het fase I deel van het plangebied reeds is uitgevoerd, is gebleken dat de top van het dekzand grotendeels intact was, en zich in een deel van het plangebied een podzolbodem heeft kunnen ontwikkelen. Hoewel tijdens het karterend booronderzoek uitgevoerd in het fase I deel van het plangebied geen archeologische indicatoren zijn gevonden, blijft door de aangetroffen intacte top van het dekzand de kans op de aanwezigheid van goed geconserveerde archeologische waarden uit de periode Steentijd tot de Bronstijd voor het plangebied bestaan. Bij het eerder onderzochte deel van het plangebied en archeologisch onderzoek in de omgeving is eveneens aangetoond dat het aantreffen van sporen en objecten uit latere perioden niet uitgesloten is. Aanwijzingen voor bewoning en gebruik van het plangebied uit de Ijzertijd tot en met de Middeleeuwen zouden zich mogelijk al vrij direct onder het huidige oppervlak kunnen bevinden, en zouden kunnen reiken tot in de top van het veen, dat zich naar verwachting op circa 1,80 meter –mv bevindt. De kans op het aantreffen van sporen uit deze periode wordt bepaald door de aan- of afwezigheid van oeverafzettingen in het plangebied, de regelmaat waarmee het plangebied overstroomd is geweest, en de mate van de mogelijke verstoringen die hebben plaatsgevonden door het recente bodemgebruik in het gebied.

Teneinde de intactheid van de bodemopbouw en de kans op eventuele aanwijzingen voor menselijke bewoning in het gebied van de Steentijd tot de Late Middeleeuwen te kunnen bepalen, adviseert Vestigia BV een inventariserend veldonderzoek door middel van verkennende boringen te laten uitvoeren. Door in eerste instantie 3 boringen per hectare te plaatsen, waarbij de helft van de boringen gezet wordt tot in de top van het veen, en de andere helft door te zetten tot een diepte van 25 centimeter in de C-horizont van het dekzand, kunnen archeologisch kansrijke van archeologisch

kansarme zones worden onderscheiden. Op basis van dit onderzoek kan worden bepaald of het plangebied vrijgegeven kan worden voor verdere ontwikkeling of dat voor (delen van) het plangebied archeologisch vervolgonderzoek, bijvoorbeeld in de vorm van karterend booronderzoek, plaats dient te vinden.

Onderbouwing advies

I Projectomgeving

1.1 Plangebied

Arcadis is betrokken bij de gedeeltelijke herziening van het bestemmingsplan voor het perceel U. Twijnstrawei 31 (Jachthaven de Drijfveer & Tusken de Marren), te Akkrum, gemeente Boarnsterhim (afbeelding 1). Op deze locatie zal onder andere een recreatiepark worden ontwikkeld en zullen rietlanden worden aangelegd. Een deel blijft dezelfde bestemming houden als jachthaven. Voorafgaand aan de ontwikkeling van dit plangebied moet worden onderzocht of bij de ingrepen in de bodem archeologische waarden in het geding kunnen geraken.

Het totale plangebied beslaat circa 45 hectare. De aanpassingen aan het plangebied zullen plaatsvinden in verschillende fases (zie bijlage 4). De aanleg van een gracht met een diepte van 1,80 meter –mv, het trekken van kabels en de aanleg van (riool)leidingen binnen het deel fase 1 heeft in de maanden juni en juli 2010 plaatsgehad. Het archeologisch vooronderzoek dat voor deze locatie was uitgevoerd, heeft geleid tot het archeologisch begeleiden van het graven van de rioolsleuf in het oostelijk deel van plangebieddeel fase 1.¹ Het archeologisch onderzoek voor het deel van het plangebied dat is aangemerkt met fase 1 (van ruim 2,5 hectare) is dan ook reeds afgerond. Het voorliggende bureauonderzoek heeft daarom alleen betrekking op de fases 2 tot en met 7. Wanneer behalve fase 1 ook het oppervlakte water en de reeds aanwezige jachthaven buiten beschouwing worden gelaten, beslaat het plangebied circa 32,25 hectare.

Exacte gegevens over de toekomstige bodemverstoringen in deze delen van het plangebied zijn momenteel nog niet beschikbaar. De plannen betreffen de bouw van 67 chalets en het creëren van standplaatsen voor circa 65 stacaravans aan een nog te graven sloot (fase 2), de realisatie van circa 48 recreatie woonarken/drijvende chalets in nog aan te leggen of te verbreden watergangen (fase 3; een tiental woonarken is optioneel voorzien in fase 7), de bouw van circa 52 schiphuisappartementen en de aanleg van een vaart rondom de reeds bestaande jachthaven (fase 4/5), en de uitbreiding van de camping en standplekken voor stacaravans (fase 6).

Momenteel is het gebied deels al in gebruik als jachthaven en recreatieterrein, het grootste deel bestaat echter uit nog te ontwikkelen weiland. Van noord naar zuid loopt er door het oostelijk deel van fases 3 en 7 en het westelijk deel van fase 6 een ondergrondse gasleiding door het plangebied en staan er enkele hoogspanningsmasten.

¹ Nales & Moerman 2010; Corver 2010.

1.2 Onderzoeksdoel en -methode²

Het doel van het archeologisch vooronderzoek is vast te stellen of er in het plangebied sprake is van archeologische resten die door de bouwwerkzaamheden verstoord dreigen te worden en, zo ja, wat de waarde daarvan is in termen van beleving, fysieke en inhoudelijke kwaliteit. De eerste fase in dit proces is het uitvoeren van het archeologische bureauonderzoek waarvan hier verslag wordt gedaan. Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (zie *bijlage 2*). Vervolgens wordt een gespecificeerde archeologische verwachting opgesteld, op basis waarvan een advies gegeven over een archeologisch vervolgtraject.

Bij de uitvoering van het bureauonderzoek zijn, behalve de in de literatuurlijst genoemde titels, de volgende bronnen geraadpleegd (laatste consultatie op 31 augustus 2010):

- IKAW 3.0 via ARCHIS;
- de Friese Cultuurhistorische kaart, in het bijzonder de Friese Archeologische MonumentenKaart Extra (FAMKE);
- voor archeologische gegevens: <http://archis2.archis.nl/> (Archis2);
- voor cultuurhistorische gegevens: <http://watwaswaar.nl/>;
- voor verstoringen: <http://www.bodemloket.nl>.

² Het onderzoek is uitgevoerd volgens de richtlijnen van de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (zie *bijlage 2*).

2 Verwachtingsmodel

2.1 Landschappelijke context

Geologie

In de vóórlaatste ijstijd, het Saalien (370.000 - 130.000 jaar geleden) breidde de Scandinavische ijskap zich vanuit het noorden uit tot omstreeks de lijn Haarlem-Nijmegen. De werking van het ijs heeft Nederland op verschillende wijzen beïnvloed. In Midden-Nederland wordt weinig keileem aangetroffen en vindt men diepe bekkens en hoge stuwwallen. In Noord-Nederland is vooral keileem afgezet en er ontstond een zwak golvend landschap met enige relatief lage stuwheuvels. Het keileem wordt gerekend tot de het Laagpakket van Gieten binnen de Formatie van Drenthe.³ De afzettingen bestaan uit klei en leem, sterk zandig tot uiterst siltig, zwak tot sterk grindhoudend, grijsblauw tot bruingrijs met stenen, keien en blokken.

Uit de warme periode volgend op het Saalien, het Eemien (130.000 – 115.000 jaar geleden) zijn geen afzettingen van betekenis bekend. Wel stond in deze periode het eerder afgezette keileem aan ernstige erosie bloot.⁴

Tijdens de laatste ijstijd, het Weichselien (115.000 – 10.000 jaar geleden) bereikt het landijs uit Scandinavië Nederland niet. Wel was het in delen van het Weichselien zo koud dat de bodem permanent bevroren was (permafrost) en er weinig vegetatie aanwezig was. Regen- en dooiwater konden vaak niet in de permafrost doordringen en liepen dus over het oppervlak af. Grote delen van het keileemplateau werden doorsneden en geërodeerd door smeltwaterbeken, met als gevolg dat het huidige keileemcomplex een verbrokken karakter heeft.

In het Laat-Weichselien was de permafrost verdwenen en zakte het water snel in de zandige ondergrond weg. Ondanks dat de vegetatie langzaam terugkeerde, had de wind nog steeds grip op het zand. Door de vegetatie werden deze zanden niet als een dek afgezet, maar werden er lage duinen gevormd. De dekzanden worden gerekend tot de Formatie van Boxtel, Laagpakket van Wierden. Uit een booronderzoek uitgevoerd in het centrum van Akkrum blijkt dat de top van het pleistocene zand aangetroffen kan worden op een diepte van circa 2,5 tot 2,3 meter –NAP; hierin zijn geen sporen van bodemvorming aangetroffen.⁵

Vanaf het begin van het Holoceen (circa 10.000 jaar geleden tot nu) vond opwarming plaats van het klimaat. Door het smelten van de ijskappen vond een snelle zeespiegelstijging plaats. Onder invloed van deze zeespiegelstijging steeg ook de grondwaterspiegel en kon veenvorming (Basisveen, Formatie van Nieuwkoop) plaatsvinden op het dekzand.

Als gevolg van de steeds stijgende zeespiegel kon vanaf het Atlanticum (circa 5000 jaar v. Chr.) zeeklei worden afgezet, behorende tot de Formatie van Naaldwijk. Het plangebied ligt in het noordelijk zeekleigebied aan de oever van de rivier de Boorne.⁶ In het Boorne- en Hunzedal ontstond al vroeg in

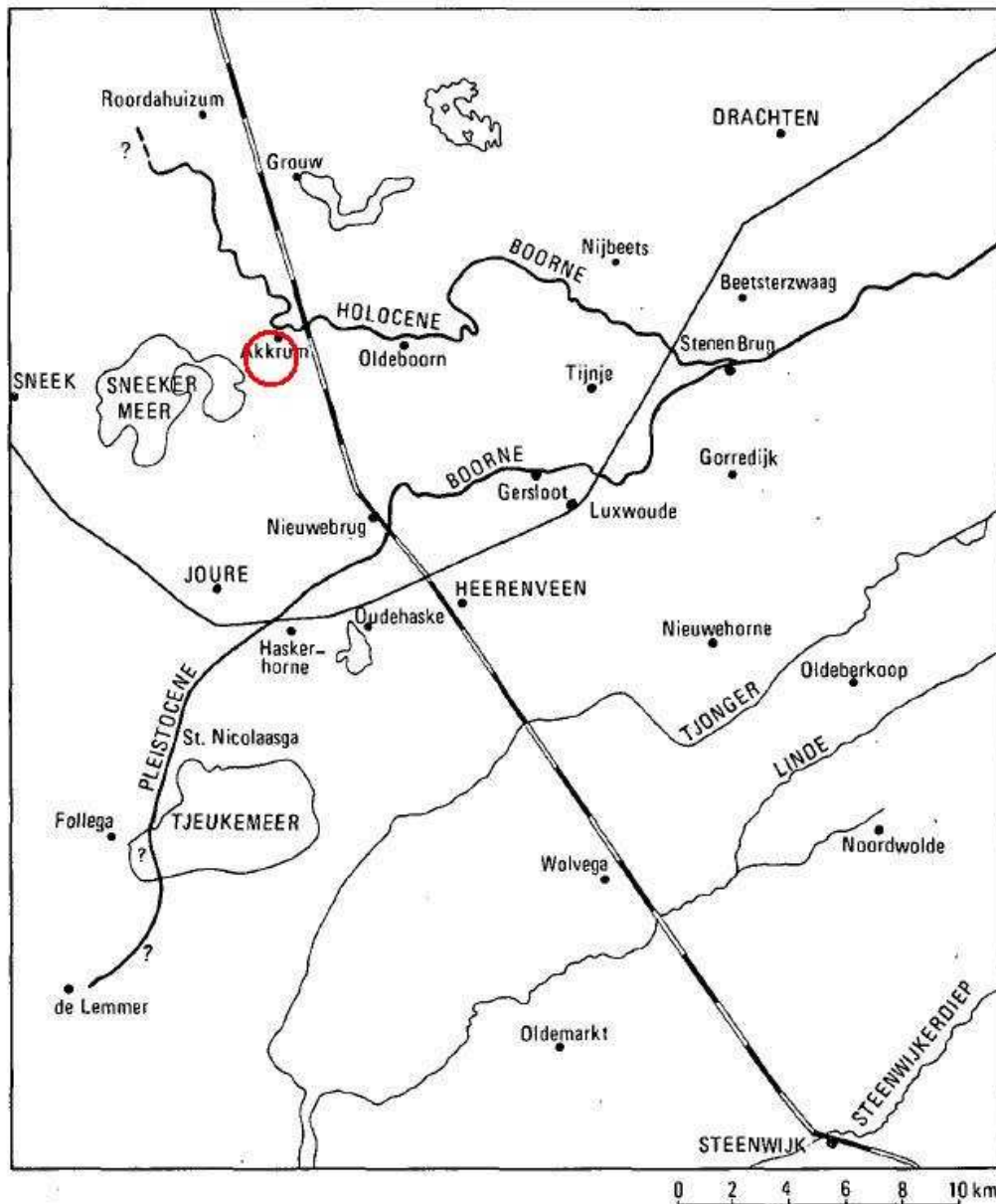
³ TNO-NITG 2003.

⁴ Stichting voor bodemkartering 1975.

⁵ Van der Kuijl 2006.

⁶ Berendsen 1997.

het Holoceen een zeegat. De rivier de Boorne bestond al voor het Holoceen, maar heeft in de loop der tijd zijn loop verlegd (figuur 1). Vrijwel op de plaats van het Boornedal werd later de Middellzee gevormd, die bleef bestaan tot in de Middeleeuwen.⁷ Gedurende het Subboreaal (omstreeks 2200 jaar v. Chr.) werd achter een strandwallensysteem veen gevormd (Nieuwkoop Formatie, Hollandveen). Ter plaatse van de Middellzee en het Hunzedal bleven steeds inhammen van de zee bestaan, van waaruit zeeklei kon worden afgezet. Dit heeft in Groningen en Friesland geleid tot een afwisseling van klastische sedimenten (zijnde klei en zand) en veen.⁸

Figuur 1 De loop van de Boorne in het Pleistoceen en het Holoceen. De ligging van het plangebied is globaal aangegeven met een rode cirkel (uit: StiBoKa 1975, naar Cnossen en Zandstra 1965).

⁷ Berendsen 1997.

⁸ Berendsen 1997.

Op de geologische overzichtskaart van Nederland is te zien dat het plangebied op de overgang ligt van zeelei op veen (Formatie van Naaldwijk op Formatie van Nieuwkoop) en zeelei en zand met inschakelingen van veen (Formatie van Naaldwijk/Formatie van Nieuwkoop).⁹

Bodem

Op de bodemkaart is te zien dat het plangebied in het zeeleigebied ligt (*afbeelding 2*). Ter plaatse van het plangebied kunnen kalkarme drechtvaaggronden aangetroffen worden. Deze zeeleigonden hebben een moerige ondergrond van ten minste 40 centimeter dikte, die begint tussen 40 en 80 centimeter –mv. Het zijn zavel- en kleigonden op veen, vroeger (dikke) klei-op-veengonden genoemd.¹⁰ De drechtvaaggronden vormen de overgang van de veengonden in het zuiden en de knip- en knippige poldervaaggronden in het noorden.

Andere zeeleigonden die voorkomen in de omgeving van het plangebied zijn de zogenaamde knip(pige) gronden. De klei in deze gronden is zeer zwaar en kalkloos (en soms tijdens de afzetting al ontkalkt), waardoor sprake is van ongunstige interne drainage. Concreet betekent dit dat deze gronden slecht bewerkbaar zijn, waardoor het gebruik veelal tot grasland beperkt is gebleven.

Conclusie

Samenvattend kunnen we in het plangebied een bouwvoor (of een opgebracht pakket) op klei, op veen, op dekzand verwachten. Bij de archeologische onderzoeken uitgevoerd in het kader van *fase I* is een dergelijke bodemopbouw aangetroffen.¹¹ Uit het booronderzoek bleek tevens dat de top van het dekzand grotendeels intact was; hier heeft zich een podzolbodem kunnen ontwikkelen.¹²

2.2 Archeologische en cultuurhistorische waarden

De oudste vondsten die wijzen op menselijke bewoning in de omgeving van Akkrum dateren uit Nieuwe Steentijd, het Neolithicum (zie *bijlage 1*).¹³ Het in de loop der tijd steeds natter wordende landschap zorgde ervoor dat het landschap minder aantrekkelijk was voor bewoning; vondsten uit de Bronstijd tot en met de Vroege IJzertijd zijn dan ook vrijwel afwezig. Pas rond 600 voor Chr. zien we de eerste nederzettingen op de kwelder- en oeverwallen in het Friesland verschijnen. In de erop volgende eeuw werden de bewoners van het gebied, behorende tot de zogenaamde Zeijener cultuur, door stijging van de stormvloedhoogte ertoe aangezet zich te vestigen op kunstmatige verhogingen in het landschap. Deze eerste-generatie terpen komen ook langs de oever van de Boorne voor.¹⁴ In de Romeinse Tijd en de Vroege Middeleeuwen werden sommige van deze terpen nog steeds bewoond, werden er nieuwe terpen opgeworpen en raakten andere bedekt met zeelei door nieuwe zee-inbraken. Wanneer rond 1000 na Chr. wordt gestart met het bedijken van de Middellzee, krijgen de bewoners van de streek meer grip op het landschap. De verkaveling en ontginning van het veengebied,

⁹ De Mulder *et al.* 2003, kaartbijlage (1:600.000).

¹⁰ Stichting voor bodemkartering 1975.

¹¹ Nales & Moerman 2010; Corver 2010.

¹² Nales & Moerman 2010.

¹³ Voor een overzicht van de bewoning in het gebied, zie bijv. Fokkens 1998, p. 90-133, en voor de ontwikkeling van het gebied ten zuidoosten van Akkrum bijv. Jager/Van Ginkel 2005.

¹⁴ Boersma (ed.) 1970, 15 en verder.

waar in de negende eeuw na Chr. al een begin mee gemaakt was, ontwikkelt zich verder in de volgende eeuwen.

Op minder dan 500 meter ten noordoosten van het plangebied ligt de oudste terp van Akkrum. Dit is een zogenaamde omgekeerde terp, die waarschijnlijk tussen 400 en 700 na Chr. is opgeworpen. De beginfase van Akkrum kan daarmee mogelijk in de Merovingische tijd worden geplaatst (525-725 na Chr.). De terp is onderzocht tijdens een tweetal archeologische onderzoeken, die in ARCHIS gemeld zijn onder de nummers 3.138 en 12.986 (afbeelding 4). Deze onderzoeken hebben onder meer uitgewezen de terp in de loop de tijd meermaals opgehoogd is. Op de terp staat een kerk en ligt een kerkhof. De bewoning op en rond deze terp vormde de kern van randontginningsdorp Akkrum, dat in het verleden deel uitmaakte van de grietenij Uteringadeel. De dorpskern van Akkrum is een beschermd AMK-terrein (nr. 8.070 op afbeelding 4). De overige AMK-terreinen in de omgeving van het plangebied betreffen voornamelijk (huis)terpen van archeologische waarde. AMK-terrein 10.169 heeft betrekking op de grotendeels afgegraven terp van Meskenwier, waar onder twee boerderijplaatsen restanten bewaard zijn gebleven van de laatmiddeleeuwse stins en terp. AMK-terrein 10.195 is de eveneens deels afgegraven bebouwde terp van Henshuizen. Ten noordoosten van het plangebied ligt AMK-terrein 10.227, een laatmiddeleeuwse bebouwde huisterp.

Afgezien van de jachthaven, bestaat het plangebied momenteel hoofdzakelijk uit weiland. Deze situatie lijkt de afgelopen eeuwen weinig te zijn veranderd. Afgaande op het voor het plangebied beschikbare historisch kaartmateriaal kan geconcludeerd worden dat de percelen vanaf de 17^e eeuw niet bebouwd zijn geweest. Zo staat op de historische atlas van Schotanus uit 1664 het plangebied en omgeving als onbebouwd weergegeven.¹⁵ Kadastrale gegevens uit het begin van de negentiende eeuw geven weer dat de percelen in gebruik waren als weiland of hooiland.¹⁶ De Meinesloot, die het plangebied in een noordelijk en een zuidelijk deel opdeelt, is op de 17^e-eeuwse kaarten al ingetekend. Onbekend is wanneer deze vaart is ontstaan.¹⁷ In het plangebied bevond zich een tweetal thans verdwenen molens. Deze molens bemaalden elk een polder door middel van windaandrijving. De molen aan de zuidoostzijde van de Meinesloot was in de 19^e eeuw in het bezit van Piet Fokkes Fokkema, landbouwer van beroep. De molen aan de noordzijde van de Meinesloot was eigendom van Koenraad Jans Franken en bemaalde een polder van 60 hectare in omvang (polder 257). Het is onbekend wanneer deze molens zijn opgericht. Waarschijnlijk zijn ze rond het einde van de 19^e, of het begin 20e eeuw ontmanteld. Direct ten noorden van het plangebied, aan de westzijde van de Rijksweg, lag nog een door de wind aangedreven poldermolen, van het type tjasker, waarvan de begin- en einddatering eveneens onbekend is. Deze molen was in 1832 in het bezit was van Jonkheer Tinco Martinus Lycklama à Nijeholt, lid van de Staten-Generaal van beroep.¹⁸

Op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) ligt het plangebied voornamelijk in een zone met een middelhoge verwachting, en deels in een zone met een lage verwachting (afbeelding 4). In het kader van de ontwikkeling van fase 1 is op het terrein van camping Tusken de Marren in juni een karterend booronderzoek uitgevoerd (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer 40.900), op basis waarvan archeologische begeleiding van de gravende werkzaamheden is geadviseerd. Dit onderzoek, in ARCHIS gemeld onder nummer 41.469, is uitgevoerd in juli 2010. Zowel bij het vooronderzoek als bij de archeologische begeleiding zijn archeologische indicatoren aangetroffen (ARCHIS-waarneming

¹⁵ Atlas van Schotanus (1664) op <http://www.tresoar.nl>

¹⁶ Historische kadastrale gegevens via <http://watwaswaar.nl>

¹⁷ Volgens een Fries volksverhaal is de sloot rond 1400 gegraven door de reus Manke Meine, die na ruzie met zijn broer Kromme Knilles tijdens hun gezamenlijke graafwerkzaamheden van de Boorne een andere route koos.

¹⁸ <http://www.molendatabase.org>

420400, zie *bijlage 3*). Uit andere delen van het plangebied zijn geen archeologische vondsten of waarnemingen bekend. Bij het onderzoek uitgevoerd ten noordoosten van het plangebied (ARCHIS-onderzoeksmeldingsnummer 16.425) zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

De gemeente Boarnsterhim hanteert voor haar archeologisch beleid de Friese Archeologische Monumentenkaart Extra (FAMKE). Op de advieskaart 'Steentijd-Bronstijd' ligt het plangebied in de zone 'Karterend onderzoek 3' (*afbeelding 3a*); gebieden waar naar verwachting zich op enige diepte archeologische lagen kunnen bevinden uit de Steentijd, die door afdekking door een veen- of kleidek van goede kwaliteit kunnen zijn. Op de advieskaart 'Ijzertijd-Middeleeuwen' (*afbeelding 3b*) ligt het plangebied voornamelijk in de zone 'Karterend onderzoek 1', en deels in de zone 'Karterend onderzoek 3', gebieden waarin zich archeologische resten kunnen bevinden uit de periode Midden-Bronstijd – Vroege Middeleeuwen. Bij de laatste categorie ligt de aandacht voornamelijk op de middeleeuwse veenontginningen.

2.3 Gespecificeerde archeologische verwachting

Hoewel uit Akkrum en omgeving weinig vondsten uit de Steentijd of de Bronstijd bekend zijn, kan er op basis van de in *fase 1* deel van het plangebied uitgevoerde booronderzoek aangetroffen omstandigheden (te weten: ongestoorde dekzandoppervlaktes en lokaal ook podzolvorming in deze laag) worden geconcludeerd dat eventueel aanwezige aanwijzingen voor bewoning en gebruik van het plangebied in deze perioden bewaard kunnen zijn gebleven. Het eveneens aangetroffen veen- en kleidek kan bijgedragen hebben aan de bescherming van deze eventueel aanwezige sporen. Anderzijds is de aanwezigheid van het veen en de erna afgezette klei een aanwijzing dat er in het plangebied ook langere tijd sprake is geweest van een vernattend landschap. Het aantreffen van bewoningssporen uit de Bronstijd tot de Late Ijzertijd wordt dan ook niet waarschijnlijk geacht. Het aantreffen van archeologische indicatoren uit de erop volgende perioden is een stuk aannemelijker. Op een kleine 800 meter ten noordwesten van het plangebied heeft archeologisch onderzoek in de jaren '80 van de 20^e eeuw geleid tot de ontdekking van een vondstlaag uit de Late Ijzertijd - Midden-Romeinse tijd op een diepte van slechts 30 centimeter –mv (AMK-terrein 8.101). De kans op het aantreffen van sporen uit deze periode tot en met Middeleeuwen wordt bepaald door de aan- of afwezigheid van oeverafzettingen in het plangebied, de regelmaat waarmee het plangebied overstromd is geweest, en de mate van de mogelijke verstoringen die hebben plaatsgevonden door het recente bodemgebruik in het gebied.

Literatuur

Berendsen, H.J.A., 1997: *Landschappelijk Nederland*, Assen.

Boersma, J.W., (ed.), 1970: *Terpen: mens en milieu*, Haren.

Corver, B.A., 2010: *Tusken de Marren, Akkrum, Gemeente Boarnsterhim, Archeologische Begeleiding, protocol opgraving, Noordwijk (Becker & Van de Graaf rapport 988; concept).*

Cnossen, J./J.G. Zandstra, 1975: *De oudste Boorneloop in Friesland en veen uit de Paudorftijd nabij Heerenveen, Boor en Spade 14, 62-87.*

Fokkens, H., 1998: *Drowned Landscape: The Occupation of the Western Part of the Frisian-Drentian Plateau, 4400 BC – AD 500*, Assen.

Jager, S./E. van Ginkel, 2005: *Archeologie van de Stellingwerven: rendierjager, boeren en ontginners in het stroomgebied van Tjonger en Linde, Assen.*

Kuijl, E.E.A. van der, 2006: *Inventariserend en waarderend veldonderzoek Leechein te Akkrum, Zelhem (Synthegra Archeologie Rapport 176093).*

La Fèber, D./M. Marinelli, 2006: *Bureauonderzoek en inventariserend veldonderzoek op enkele percelen aan de Oude Schouw 3 te Akkrum, Heerenveen (Oranjewoud Archeologisch rapport 2006/05).*

Mulder, E.F.J. de/M.C. Geluk/I.L. Ritsema/W.E. Westerhoff/Th.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland, Groningen/Houten.*

Nales, T./S. Moerman, 2010: *Tusken de Marren, Akkrum, Gemeente Boarnsterhim, Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), karterende fase, Noordwijk (Becker & Van de Graaf rapport 949).*

Stichting voor Bodemkartering, 1975: *Bodemkaart van Nederland, schaal 1:50.000, Toelichting bij kaartblad 11 West Heerenveen, Wageningen.*

Digitale bronnen

- Archeologisch Informatiesysteem (Archis): <http://archis2.archis.nl/archisii/html/index.html>.
- Bodemloket: <http://www.bodemloket.nl>.
- Friese Cultuurhistorische Kaart (ook voor FAMKE): <http://www.fryslan.nl/binfo/chk/inhoud/startchk.htm>
- Historische GIS van Fryslân: http://www.hisgis.nl/fryslan_hisgis
- Kaartcollectie Tresoar: <http://www2.tresoar.nl/kaarten/>
- Kennisinfrastructuur Cultuurhistorie: <http://www.kich.nl/>
- Molendatabase: <http://www.molendatabase.org>
- TNO-NITG, 2003: *De lithostratigrafische indeling van Nederland – Formaties uit het Tertiair en Kwartair*. <http://dinoloket.nitg.tno.nl/dinoloks/LksHome>
- Watwaswaar: <http://watwaswaar.nl>

Afbeeldingen en bijlagen

Afbeelding 1: Ligging plangebied

Afbeelding 2: Bodemkaart

Afbeelding 3a: FAMKE advies Steentijd – Bronstijd en ARCHIS II

Afbeelding 3b: FAMKE advies IJzertijd – Middeleeuwen en ARCHIS II

Afbeelding 4: Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW 3.0)

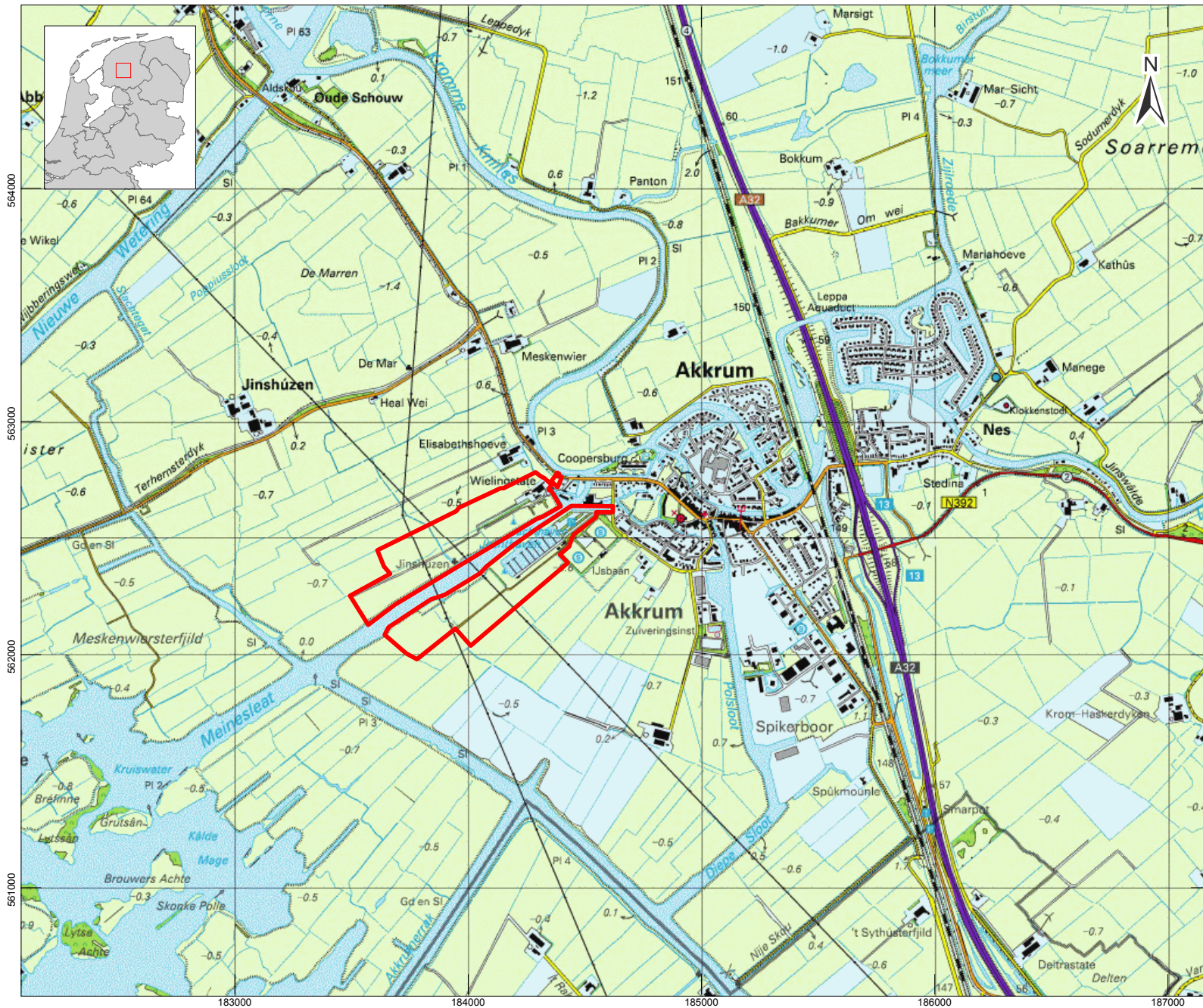
Bijlage 1: Overzicht van archeologische en geologische perioden

Bijlage 2: Toelichting Bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek

Bijlage 3: Uitdraai Archisgegevens

Bijlage 4: Stedenbouwkundig schetsontwerp plan toekomst fasering (Fame Architecten)

KAART I - LIGGING PLANGEBIED

LEGENDA

- Grens plangebied
- Grasland
- Bos
- Akkerland
- Heide / open natuur
- Water
- Hoofdwegen
- Overige wegen / paden
- Bebouwing

Project: V10-1791: Tusken de Marren, Akkrum

Rapport: V816 versie 0.1

Datum: aug 2010

Bron: topografische kaart 1:25.000

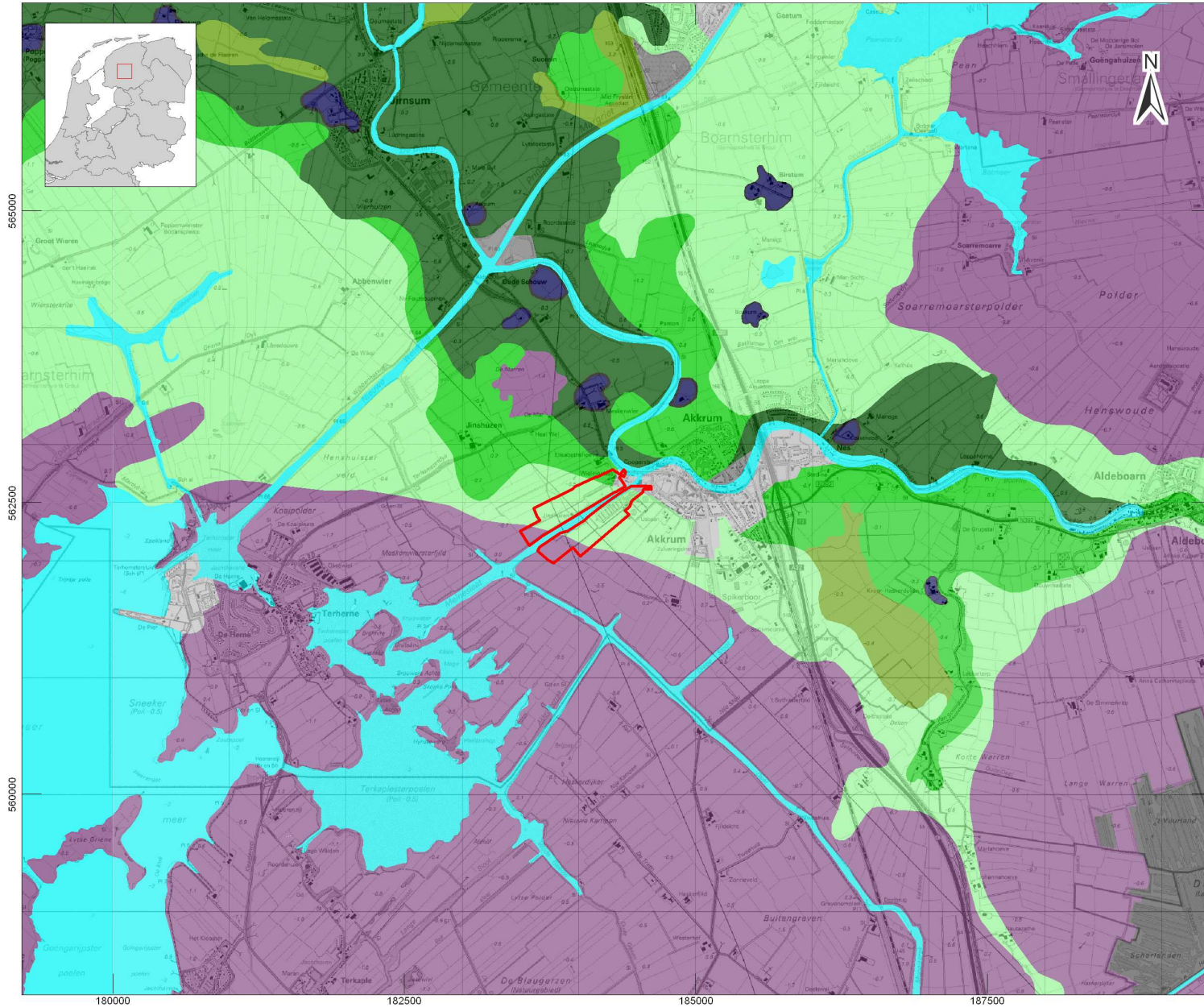
Tekenaar: Nederpelt

Schaal: 1:25.000 / A4

0 500m

KAART 2 - BODEMKAART

LEGENDA

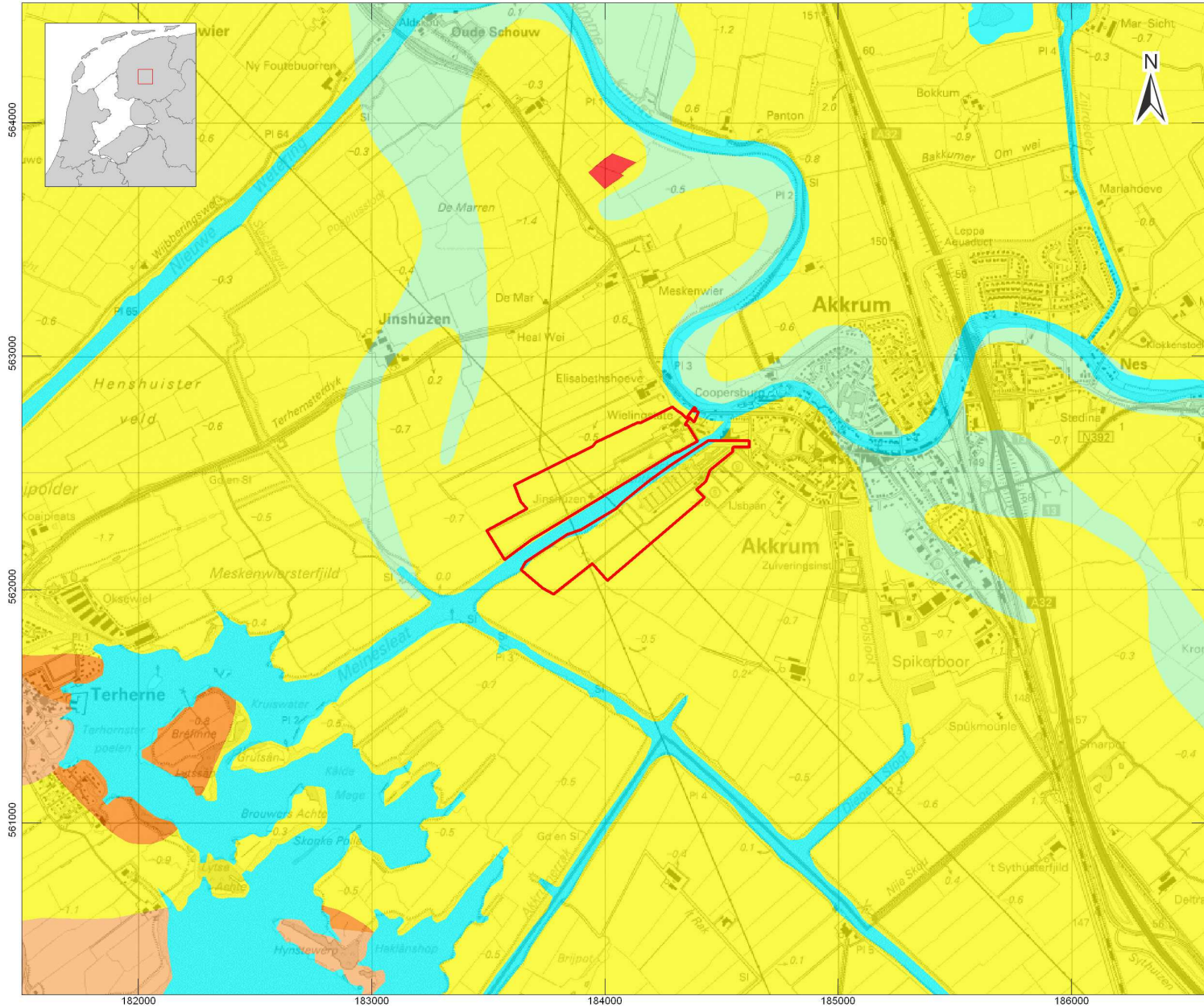
- Grens plangebied
- Topografie (1:25.000 raster)
- Zeekleigronden**
 - Kalkarme drechtvaaggronden
 - Knippoldervaaggronden
 - Knippige poldervaaggronden
 - Kalkarme nesvaaggronden
- Overig**
 - Veengronden
 - Oude bewoningsplaatsen - terpen
 - Water
 - Bebouwd
 - Opgehoogd of opgespoten
 - Petgaten

Project: V10-1791: Tusken de Marren, Akkrum
 Rapport: V816 versie 0.1
 Datum: augustus 2010
 Bron: archis ii

Tekenaar: Nederpelt
 Schaal: 1:50.000 / A4

KAART 3A - FAMKE ADVIES STEENTIJD - BRONSTIJD

LEGENDA

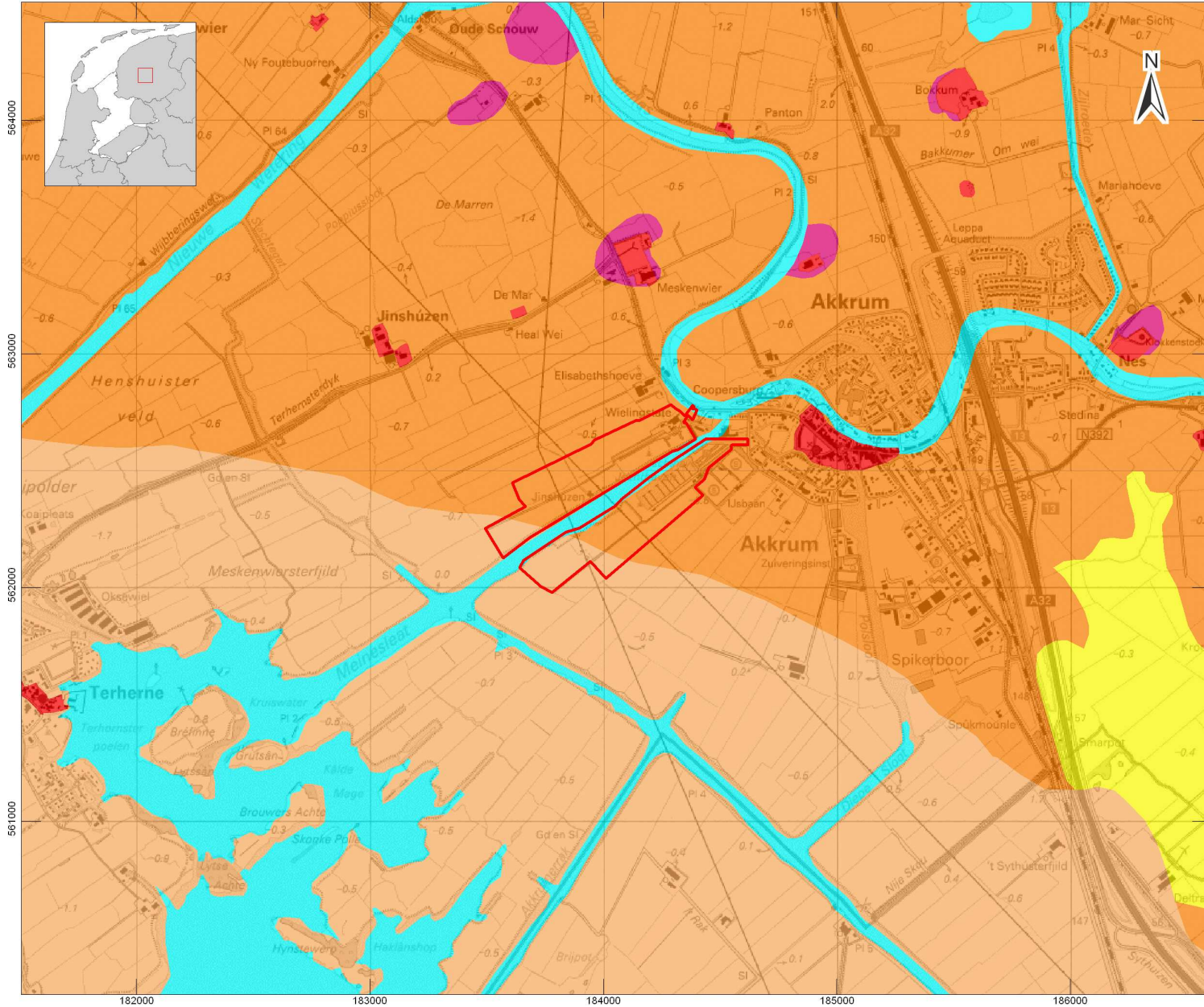
- Grens plangebied
- Topografie (1:25.000)
- Streven naar behoud
- Karterend onderzoek 1 (steentijd)
- Karterend onderzoek 2 (steentijd)
- Karterend onderzoek 3 (steentijd)
- Geen onderzoek noodzakelijk
- Water

Project: V10-1791: Tusken de Marren, Akkrum
 Rapport: V816 versie 0.1
 Datum: augustus 2010
 Bron: FAMKE 2004

Tekenaar: Nederpelt
 Schaal: 1:25.000 / A4

0 500m

KAART 3B - FAMKE ADVIES IJZERTIJD - MIDDELEEUEWEN

LEGENDA

- Grens plangebied
- Topografie
- Streven naar behoud
- Waarderend onderzoek (terpen)
- Karterend onderzoek 1 (middeleeuwen)
- Karterend onderzoek 2 (middeleeuwen)
- Karterend onderzoek 3 (middeleeuwen)
- Water

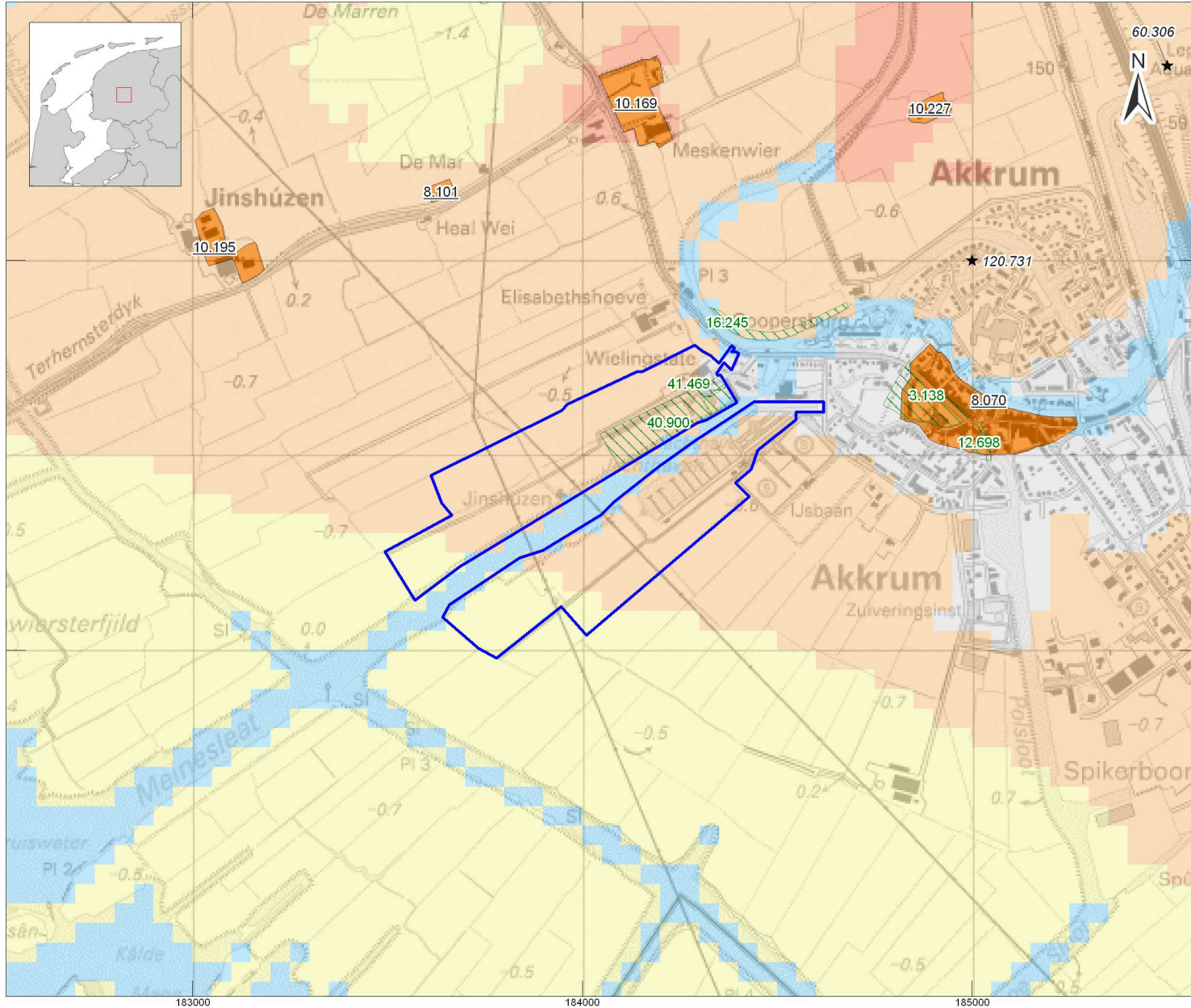
Project: V10-1791: Tusken de Marren, Akkrum
 Rapport: V816 versie 0.1
 Datum: augustus 2010
 Bron: FAMKE 2004

Tekenaar: Nederpelt
 Schaal: 1:25.000 / A4

0 500m

KAART 4 - IKAW EN ARCHIS-GEGEVENS

LEGENDA

- Grens plangebied
- Topografie (1:25.000)
- Archeologische waarneming (met nummer)
- Archeologisch onderzoeksmelding (met nummer)
 - Overig archeologisch onderzoek
 - Archeologisch booronderzoek
 - Archeologische begeleiding
 - Archeologische proefsleuven / opgraving
- AMK-terreinen (met nummer)
 - Terrain van archeologische waarde
 - Terrain van hoge archeologische waarde
 - Terrain van zeer hoge archeologische waarde
 - Terrain van zeer hoge archeologische waarde, beschermd
- IKAW 3
 - Zeer lage trefkans
 - Lage trefkans
 - Middelhoge trefkans
 - Hoge trefkans
 - Niet gekarteerd
 - Water
 - Water - lage trefkans
 - Water - middelhoge trefkans
 - Water - hoge trefkans

Project: V10-1791: Tusken de Marren, Akkrum
 Rapport: V816 versie 0.1
 Datum: september 2010
 Bron: archis ii

Tekenaar: Nederpelt
 Schaal: 1:15.000 / A4

Bijlage I Overzicht archeologische en geologische perioden

		Jaren voor heden (BP)	Archeologische Perioden	
Kwartair	Pleistocene	Midden-Weichselien (Pleniglacial) Laat-Weichselien	Paleolithicum	
				Bølling
				Oude Dryas
				Allerød
				Jonge Dryas
	Holoceen	Subatlanticum	13000	Neolithicum
			11800	
			11000	
			10000	
			9000	
	Subboreaal	8000	Mesolithicum	
		5000		
		2900		
		0		
		0		
			Nieuwe Tijd	
			Late Middeleeuwen	
			Vroege Middeleeuwen	
			Romeinse Tijd	
			IJzertijd	
			Bronstijd	

Periode	Van - tot
Vroeg-Paleolithicum Midden-Paleolithicum Laat-Paleolithicum	tot 300.000 voor Chr. 300.000-35.000 voor Chr. 35.000-8800 voor Chr.
Vroeg-Mesolithicum Midden-Mesolithicum Laat-Mesolithicum	88.00-7100 voor Chr. 7100-6450 voor Chr. 6450-4900 voor Chr.
Vroeg-Neolithicum Midden-Neolithicum Laat-Neolithicum	5300-4200 voor Chr. 4200-2850 voor Chr. 2850-2000 voor Chr.
Vroege Bronstijd Midden-Bronstijd Late Bronstijd	2000-1800 voor Chr. 1800-1100 voor Chr. 1100-800 voor Chr.
Vroege IJzertijd Midden-IJzertijd Late IJzertijd	800-500 voor Chr. 500-250 voor Chr. 250-12 voor Chr.
Vroeg-Romeinse Tijd Midden-Romeinse Tijd Laat-Romeinse Tijd	12 voor-70 na Chr. 70-270 na Chr. 270-450 na Chr.
Vroege Middeleeuwen Late Middeleeuwen	450-1050 na Chr. 1050-1500 na Chr.
Nieuwe Tijd A Nieuwe Tijd B Nieuwe Tijd C	1500- 1650 na Chr. 1650-1850 na Chr. 1850-1950 na Chr.

Bijlage 2: Toelichting archeologisch proces

Bureauonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4002)

Het doel van een bureauonderzoek is het verwerven van informatie, aan de hand van bestaande bronnen, over bekende of verwachte archeologische waarden, binnen een omschreven gebied. Het resultaat is een standaardrapport met een gespecificeerde archeologische verwachting, op basis waarvan een beslissing genomen kan worden ten aanzien van (eventueel) vervolgonderzoek.

Het rapport bevat, waar mogelijk, gegevens over aan- of afwezigheid, aard, omvang, ouderdom, gaafheid, conservering en (relatieve) kwaliteit van archeologische waarden en aardwetenschappelijke eigenschappen (LS02 t/m LS04). Afhankelijk van de omvang van de toekomstige (planologische) ingreep en werkzaamheden, de aard van de aanleiding tot het bureauonderzoek en de vraagstelling (LS01), zullen aanvullende gegevens moeten worden verzameld. Hierbij blijft de doelstelling van het bureauonderzoek (het komen tot een gespecificeerde verwachting) overeind (LS05). Ten aanzien van archeologisch onderzoek in de bebouwde omgeving kunnen ondergrondse bouwhistorische waarden aangetast worden. Het is daarom wenselijk om ook in het archeologisch bureauonderzoek aandacht te schenken aan de bebouwde omgeving en het voorkomen van ondergrondse bouwhistorische waarden, en zo een gespecificeerde verwachting op te stellen op basis van alle cultuurhistorische waarden in het onderzoeksgebied. Vervolgens wordt het rapport opgesteld (LS06) en de gegevens aangeleverd bij Archis, waarna het proces kan worden afgesloten. Daarnaast dient de digitale documentatie binnen twee jaar na afronding van het standaardrapport overgedragen te worden aan het e-Depot (www.edna.nl) (DS05).

Het bureauonderzoek geldt als onderbouwing voor het door Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie opgestelde advies. Dit advies gaat nader in op de eventuele risico's en benodigde vervolgstappen bij de verdere ruimtelijke ontwikkeling. Uit het advies kan volgen dat het archeologische verwachtingsmodel nader in het veld getoetst dient te worden. Dit kan door middel van een Inventariserend Veldonderzoek Overig (booronderzoek) en/of een Inventariserend Proefsleuvenonderzoek. Dit veldonderzoek leidt of tot vrijgave van het onderzoeksgebied of tot een advies voor behoud van de vindplaats en indien niet mogelijk nader archeologisch onderzoek. Indien fysiek behoud niet mogelijk is, dient een opgraving of archeologische begeleiding uitgevoerd te worden.

Voor een Inventariserend Veldonderzoek Overig is een Plan van Aanpak vereist, dat 10 dagen van te voren ter inzage dient te liggen bij de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed. Voor de andere typen archeologisch onderzoek dient eerst een Programma van Eisen opgesteld te worden. Dit Programma van Eisen dient goedgekeurd te worden door het bevoegd gezag (meestal de betreffende gemeente). Vestigia is bevoegd om het gehele archeologische proces te doorlopen.

Het is aan het bevoegd gezag om uiteindelijk te beslissen of na het bureauonderzoek nog andere archeologische werkzaamheden verricht dienen te worden. Het advies uitgebracht door Vestigia kan daarbij een belangrijke rol spelen en als zodanig ingebracht worden bij bestemmingsplanontwerpen of –wijzigingen en aanvragen voor bouwvergunningen. Indien gewenst, draagt Vestigia zorg voor een adequate afstemming van de resultaten met de betrokken gemeentelijke afdelingen. Op deze wijze wordt voorkomen dat in een later stadium discussie ontstaat over de gemaakte analyses.

Inventariserend Veldonderzoek

(KNA 3.2 Deel II Protocol 4003)

Het doel van inventariserend veldonderzoek (IVO) is het aanvullen en toetsen van de gespecificeerde archeologische verwachting door middel van waarnemingen in het veld, waarbij (extra) informatie wordt verkregen over bekende en/of verwachte archeologische waarden binnen een onderzoeksgebied. Dit omvat de aan- of afwezigheid, de aard, de omvang, de datering, de gaafheid, de conservering en de inhoudelijke kwaliteit van de archeologische waarden. Het resultaat van een IVO is een rapport met een waardering en een inhoudelijk (selectie-)advies (buiten normen van tijd en geld), aan de hand waarvan een beleidsbeslissing (meestal een selectiebesluit) genomen kan worden (SP02, VS02 t/m VS07, DS01 t/m DS05). Dit betekent dat de veldactiviteiten uitgevoerd worden tot het niveau waarop deze beslissing gefundeerd genomen kan worden.

Vestigia brengt naar aanleiding van het veldonderzoek een gespecificeerd advies uit, op basis waarvan het bevoegd gezag een besluit kan nemen over de wijziging in het bestemmingsplan van het onderzoeksgebied en eventueel nog te nemen vervolgstappen in het onderzoek.

Bij het IVO kan een onderscheid aangebracht worden in een verkennende, karterende en waarderende fase: **De verkennende fase** heeft tot doel inzicht te krijgen in de gaafheid van vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Het doel is kansarme zones uit te sluiten en kansrijke zones te selecteren voor de volgende fasen van onderzoek. **De karterende fase** heeft tot doel het onderzoeksterrein systematisch te onderzoeken op de aanwezigheid van vondsten en/of sporen. **De waarderende fase** heeft tot doel het waarnemingsnet te verdichten om de aard, omvang, datering, gaafheid, conservering en inhoudelijke kwaliteit van de archeologische resten vast te stellen.

Cruciaal voor de uitvoering van het IVO is de keuze voor een bepaalde onderzoeksmethode, waarmee de gespecificeerde archeologische verwachting, gesteld in het bureauonderzoeksrapport getoetst kan worden in het veld. Dit dient in een Plan van Aanpak duidelijk gemaakt te worden (VS01, SP01). Als eisen gelden een verantwoording van alle gebruikte informatie, waarop de keuze gebaseerd wordt en een beschrijving van de veronderstelde kenmerken van de verwachte archeologische vindplaatsen m.b.t. diepteligging, omvang, archeologische indicatoren, ruimtelijke verdelingen binnen de vindplaats, artefacten. Boor- en proefsleuvenonderzoek zijn op dit moment de enige karterende methoden voor het opsporen van (niet-zichtbare) sites buiten de historische kern die breed inzetbaar zijn. Andere prospectietechnieken zijn alleen in specifieke omstandigheden toepasbaar (bv. grondradar). Daarnaast kan de oppervlaktekartering een bijzonder waardevolle aanvulling zijn op een boor- of proefsleuvenonderzoek, met name daar waar (plaatselijk) sprake is van het aanploegen van vondstlagen of de aanwezigheid van molshopen en geschoonde sloten.

Booronderzoek is een geschikte prospectietechniek voor het opsporen van sites die zich kenmerken door een archeologische laag of een vondststrooiing met een voldoende hoge dichtheid. Indien een op te sporen site zich kenmerkt door een lage vondstdichtheid (< 40 vondsten/m²) is booronderzoek minder geschikt en kan een proefsleuvenonderzoek een betere methode zijn. Voor details naar verschillende boormethoden wordt verwezen naar de KNA Leidraad Inventariserend Veldonderzoek deel Karterend booronderzoek.

Vestigia BV Archeologie & Cultuurhistorie is bevoegd tot het doen van alle fasen van booronderzoek. Ten aanzien van de rapportage en aanleveringseisen tot deponering gelden dezelfde eisen als bij een bureauonderzoek met het verschil dat eventueel vondstmateriaal (vondsten, monsters) binnen twee jaar na afronding van het veldwerk conform de eisen van het depot bij het aangewezen depot wordt aangeleverd (DS01 t/m DS05).

Bijlage 3: Uitdraai archeologische onderzoeksmeldingen, monumenten en waarnemingen

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 8070 **Oppervlakte:** 61.007 m2
CMA-nr: 11A - 015
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: AKKRUM-DORP
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Coördinaten: 185042 / 562643
Terreinbeheerder: Niet van toepassing
Onderzoek: Onderzoeksnr 348, Archeologisch: booronderzoek, gereedgemeld op 10-12-1999

Complexen

Complextype

	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Stad	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd C
Terp/wierde	Middeleeuwen vroeg	Middeleeuwen laat

Beschrijving

Het betreft de dorpskern van Akkrum, die bestaat uit een centraal gelegen terp, waarop een kerk en een kerkhof zijn gebouwd. De terp is niet afgegraven.

Booronderzoek (RAAP, 2000). De terp is gedateerd op basis van een pollenmonster uit de zool van de terp. Hierin werd veel roggepollen aangetroffen, een gewas dat pas vanaf de vroege Middeleeuwen is verbouwd (zie literatuur).

Documentatie

Type: Foto

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: kb 2022-27&28

Literatuur

Marinelli, M.G. 2000 Dorpsterp Akkrum, gemeente Boarnsterhim; een archeologisch onderzoek, in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 616

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 8101 **Oppervlakte:** 2.681 m2
CMA-nr: 11A - 046
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: HEAL WEI
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Coördinaten: 183637 / 563178
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
IJzertijd laat	Romeinse tijd midden

Beschrijving

Inventarisatie: RAAP 33 FR0130 Het betreft het restant van een overslibde nederzetting. Een deel ligt onder het fietspad, een deel is vergraven door de noordelijke berm-sloot. Het restant ligt in het noordelijke perceel en heeft een omvang van ca. 20 bij 20 m. De vondstlaag ligt op een diepte van ca. 30 cm. en heeft een dikte van ca. 20 cm. Hieronder ligt een pakket veen en kleiplaggen. De nederzetting is op veen opgeworpen. Het restant van de nederzetting heeft wegens de goede conservering en de gesloten vondstomstandigheden een hoge waarde.

Literatuur

JAGER, S.W. 1989 , in: RAAP-rapport: Niet-zichtbare, archeologische elementen in de provincie Friesland Een revisie van de huidige overzichtskaart
JAGER, S.W. 1988 , in: RAAP-rapport: Een inventarisatie van archeologische elementen t.b.v. het intentieprogramma bodembeschermingsgebieden in de provincie Friesland

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 10169 **Oppervlakte:** 25.080 m2
CMA-nr: 11A - 059
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: MESKENWIER
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Coördinaten: 184137 / 563405
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

<u>Complextype</u>	<u>Begindatering</u>	<u>Einddatering</u>
Borg/stins/versterkt huis	Middeleeuwen laat	Middeleeuwen laat
Terp/wierde	Middeleeuwen laat	Nieuwe tijd C

Beschrijving

Staat op Halbertsma (stinswier) en op Eekhoff (terp). Het betreft een grotendeels afgegraven terp. Restanten zijn bewaard gebleven onder twee boerderijplaatsen.

Documentatie

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kb 2060-32A

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 10195 **Oppervlakte:** 13.764 m2
CMA-nr: 11A - 085
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: HENSHUIZEN
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Coördinaten: 183056 / 563036
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype **Begindatering** **Einddatering**

Terp/wierde

Middeleeuwen laat

Nieuwe tijd C

Beschrijving

Staat op Halbertsma. Het betreft een gedeeltelijk afgegraven bebouwde terp.

Documentatie

Type: Foto

Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek

Toelichting: kb 1910-19

Uitgebreide Rapportage Monumenten

Monumentnr: 10227 **Oppervlakte:** 5.237 m2
CMA-nr: 11A - 117
Status: Terrein van hoge archeologische waarde
Toponiem: AKKRUM-NOORD
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Coördinaten: 184891 / 563390
Terreinbeheerder: Niet van toepassing

Complexen

Complextype

Huisterp

Begindatering

Middeleeuwen laat

Einddatering

Middeleeuwen laat

Beschrijving

Het betreft een bebouwde huisterp.

Documentatie

Type: Foto
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting: kb 2060-33A

Uitbreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 3138 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 184873 / 562639

Naam onderzoek:

Toponiem:

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: RAAP Archeologisch Adviesbureau

Projectleider: Niet van toepassing

Opdrachtgever: Particulier

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 10-12-1999 **Aanvang:** 10-12-1999 **Geschatte duur:** 0

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: mvoor / 04-10-2002

Toelichting

Project: archeologisch onderzoek Akkrum.

Bureau- en booronderzoek in opdracht van de Stichting "Akkrum: ald en nij".

Doel van het onderzoek was, voor zover mogelijk, het vaststellen van de aard en datering van de terp. Literatuur:

Marinelli, M.G., 2000: Dorpssterp Akkrum, gemeente Boarnsterhim; een archeologisch onderzoek, RAAP-rapport 616.

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 348

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Diepte onderzoek: 320

Aantal putten: 0 **Aantal boringen:** 21

Gereedmelding: 10-12-1999

Monumentnr: 8070

CMA-code: 11A - 015 **Status:** Terrein van hoge archeologische waarde

Ingevoerd door /op: mvoor / 04-10-2002

Selectieadvies

RAAP, 2000: geen.

Selectiebesluit

De terp / dorpskern is gewaardeerd in het kader van de verwaardiging van de AMK Friesland.

Toelichting

Uit de resultaten van het onderzoek blijkt dat de dorpssterp van Akkrum een zogenaamde omgekeerde terp is. Uit de boringen blijkt dat in eerste instantie een lichte ophoging (podium) is opgeworpen, die later verdronken is. In de Karolingische tijd is de terp vervolgens opnieuw

opgehoogd en tot in de Middeleeuwen nog meerdere malen.

Op basis van de pollenanalyse van een monster uit de basis van de eerste ophoging en het Karolingische aardewerk aangetroffen in het pakket daarboven, kan een datering tussen ca. 400 en 700 na Chr. worden gegeven. De beginfase van de bewoning in Akkrum kan zo mogelijk in de Merovingische tijd (525-725 na Chr.) worden geplaatst.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 12611 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 186993 / 566293

Naam onderzoek:

Toponiem: Peansterdyk
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: Synthegra BV

Projectleider: Kuijl, van der

Opdrachtgever: Stichting het Roer

Bevoegd gezag: Provinciaal Archeoloog Friesland

Aanmelding: 02-06-2004 **Aanvang:** 28-07-2004 **Geschatte duur:** 1

Motief: Bouwwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: fhoev / 02-06-2005

Toelichting

Coördinaten: 186950/566330

Datum einde onderzoek: 28-07-2004

Projectmedewerkers: xxx

Complextype(n): ---

Datering: ---

Diversen: In opdracht van Stichting 't Roer wordt een archeologisch veldonderzoek, in de vorm van boringen, uitgevoerd. De locatie wordt onderzocht in verband met de voorgenomen bouw van een clubhuis. De locatie is momenteel in gebruik als gazon, waarop een caravan staat geplaatst alsmede een schuurtje. Volgens de AMK, FAMKE en IKAW geldt voor het plangebied een middelhoge archeologische verwachting.

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 5685

Diepte onderzoek: 200

Gereedmelding: 15-09-2004

Ingevoerd door /op: fhoev / 02-06-2005

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Aantal putten: 6

Selectieadvies

Op basis van de resultaten van het verkennend bodemonderzoek zijn er geen bezwaren tegen de voorgenomen plannen op het onderhavige terrein.

Toelichting

Er zijn tijdens het onderzoek geen archeologische indicatoren aangetroffen.

Emaus, A. A. G., C. Helmich & H. Kremer, Inventariserend Veldonderzoek (IVO) Paensterdyk te Akkrum. Synthegra Archeologie Rapport 174125, 2004.

ISSN: 1574-0838

Uitbreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 12698 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 185023 / 562528

Naam onderzoek:

Toponiem: Leechein

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: Synthegra BV

Projectleider: Kujil, van der

Opdrachtgever: Stichting De Friese Greiden Groep

Bevoegd gezag: Provinciaal Archeoloog Friesland

Aanmelding: 08-06-2005 **Aanvang:** 06-06-2005 **Geschatte duur:** 1

Motief: Bouwwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: fhoev / 08-06-2005

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 12360

Diepte onderzoek: 415

Gereedmelding: 12-10-2005

Ingevoerd door /op: fhoev / 14-11-2005

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Aantal putten: **Aantal boringen:** 15

Selectieadvies

Tijdens het uitgevoerde booronderzoek is in vier boringen de terp van Akkrum aangetroffen. Bij boring 7, die tevens het hoogst gelegen is, is onder de terp een zandige kreekafzetting aangetroffen. Deze kreekafzetting vormde mogelijk de basis voor bewoning. De terp rond boring 7 zou daarom informatie kunnen bevatten over de oudste bewoning in Akkrum. De overige boringen waarin de terpklei is aangetroffen bevinden zich op de rand van de terp, boring 6, 13 en 14. Bij boring 6, 7 en 14 is de terpzool intact. Bij boring 13 is de hoogteiligging afwijkend, de terp is hier mogelijk geroerd of er is een waterpasfout opgetreden. Nader onderzoek is noodzakelijk om te kunnen bepalen of de terpzool hier intact is. De top van de terpaafzettingen is mogelijk afgegraven op de locaties waar een vaart / gracht heeft gelegen. Op basis van de geplande verstoringsdiepten is niet uitgesloten dat tot in de terpaafzettingen gegraven gaat worden. Op de locaties waar de terp is aangetroffen (zie afbeelding 10), wordt aanbevolen om de terp te beschermen. Dit kan zowel in situ als ex situ. In situ houdt in dat er niet gegraven kan worden, ex situ houdt in dat de terp opgegraven wordt.

Aangezien de vindplaats behoudenswaardig is op basis van de waardering conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie bevelen wij een nader onderzoek aan door middel van proefsleuven om de begrenzing van de terp vast te stellen, alsmede de aanwezigheid van bewoningssporen op de terp te toetsen. De proefsleuven dienen te worden aangelegd tussen boring 14 en 13 en boring 13 en 11. De sleuven dienen een minimale breedte te hebben van 2 meter en dienen tot in het pleistocene zand te worden aangelegd. Indien bewoningssporen worden aangetroffen dient de onderzoeksstrategie te worden herzien in overleg met de provinciaal archeoloog van Friesland, dr. G. de Langen of mw. dr. F. Veenman. Ten aanzien van het weg-tracé van het Leechein bevelen wij archeologische begeleiding van de vernieuwing van het riool en de graafwerkzaamheden voor de nieuwe brug aan. Zowel het proefsleuvenonderzoek als de archeologische begeleiding dienen te worden uitgevoerd door een door de overheid gecertificeerd bureau op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen.

Toelichting

Synthegra Archeologie Rapport 175120

ISSN: 1574-0838

Uitbreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 15439 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 185973 / 562769

Naam onderzoek:

Toponiem: kaatsveld

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: Arcadis

Projectleider: Onbekend

Opdrachtgever: Gemeente Boarnsterhim

Bevoegd gezag: Gemeente Boarnsterhim

Aanmelding: 11-01-2006 **Aanvang:** 17-10-2004 **Geschatte duur:** 1

Motief: Bouwwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: rmjil / 11-01-2006

Toelichting

Coördinaten:185968/ 562775

Datum einde onderzoek:17-10-2004

Projectmedewerkers:T.Mollema; E.Akkerman

Complextype(n):---

Datering:---

Diversen:In opdracht van de gemeente Boarnsterhim heeft ARCADIS Regio BV een arch.booronderzoek uitgevoerd (VO). met als doel het bepalen van archeologische indicatoren in het plangebied. In de nabijheid van het plangebied zijn vondsten gedaan vanaf de Vroege-Bronstijd tot de VME.

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 12997

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Diepte onderzoek: 180

Aantal putten: 0 **Aantal boringen:** 11

Gereedmelding: 17-10-2004

Ingevoerd door /op: rmjil / 11-01-2006

Selectieadvies

Het archeologisch onderzoek wijst uit dat er op geen aanbeveling van vervolgonderzoek hoeft te komen.

Toelichting

Het bodemprofiel is in het plangebied verstoord. De enige gevonden archeologische indicatoren bestaan uit wat baksteenspijfels in de bouwvoor.

literatuur: E.Akkerman & H.Brongers, Conceptrapport inventariserend veldonderzoek Kaatsveld Akkrum-Oost. 17 september 2004. 110312/NA4/0T5/000075/001

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 16245 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 184497 / 562831

Naam onderzoek:

Toponiem:

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek:

Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder:

Raap Noord Nederland

Projectleider:

Raap Noord Nederland

Opdrachtgever:

Niet van toepassing

Bevoegd gezag:

Niet van toepassing

Aanmelding:

03-03-2006

Aanvang: 06-03-2006

Geschatte duur: 1

Motief:

Infrastructurele werken

Ingevoerd door/op: jprui / 03-03-2006

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 13646

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Diepte onderzoek: 450

Aantal putten: 11

Gereedmelding: 09-03-2006

Ingevoerd door/op: jprui / 09-03-2006

Selectieadvies

geen

Toelichting

De bodem in het plangebied bestaat uit een bouwvoor, soms op een opgebrachte/verstoorde laag, op een geulvulling (kleiafzettingen), op zand. Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen. De vondsten uit de opgebrachte/verstoorde laag worden archeologisch niet relevant geacht.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 20344 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 185925 / 562655

Naam onderzoek:

Toponiem: De Stringen
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: De Steekproef, Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

Projectleider: Tulp

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 18-12-2006 **Aanvang:** 19-12-2006 **Geschatte duur:** 2

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: ctulp / 18-12-2006

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 16793

Diepte onderzoek: 380

Gereedmelding: 15-02-2007

Ingevoerd door/op: ctulp / 15-02-2007

Selectieadvies

Het terrein ligt buiten de historische kern en het pleistocene zand bevindt zich op een diepte van meer dan drie meter onder het maaiveld. Er is een podzolprofiel aanwezig. Er zijn geen archeologische indicatoren waargenomen. Geen nader onderzoek.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 20604 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 183499 / 564671

Naam onderzoek:

Toponiem:

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: Raap Noord Nederland

Projectleider: Raap Noord Nederland

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 11-01-2007 **Aanvang:** 18-01-2007 **Geschatte duur:** 1

Motief: Infrastructurele werken

Ingevoerd door/op: jprui / 11-01-2007

Toelichting

project: Osbo; Plangebied Oude Schouw

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 16577

Diepte onderzoek: 400

Gereedmelding: 25-01-2007

Ingevoerd door/op: jprui / 25-01-2007

Selectieadvies

Voor het gehele plangebied wordt geen archeologisch vervolgonderzoek aanbevolen. De voorziene bodemingrepen kunnen, vanuit archeologisch oogpunt, zonder bezwaar worden uitgevoerd.

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Aantal putten: **Aantal boringen:** 19

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 35384 Kaartblad: 11A Coördinaten: 186260 / 565265

Naam onderzoek:

Toponiem: Birstumerrak
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: Grontmij

Projectleider: Osinga

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 28-05-2009 **Aanvang:** 26-05-2009 **Geschatte duur:** 6

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: mosin / 28-05-2009

Toelichting

Grontmij Archeologische Rapporten 792

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeksnummer: 28507

Diepte onderzoek: 300

Gereedmelding: 05-11-2009

Ingevoerd door/op: yboek / 05-11-2009

Selectieadvies

Er zijn tijdens het veldonderzoek in 2 boringen archeologische indicatoren waargenomen in de vorm van houtskool (boring D05) en een mestlaagje (boring A38). Aanvallende boringen hebben de aanwezigheid van een vindplaats bij boring D05 niet kunnen bevestigen.

Bij boring A38 is sprake van een archeologische vindplaats, waarvan de precieze aard en datering op basis van de uitgevoerde boringen niet vastgesteld heeft kunnen worden.

Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt voor de zone rondom boring A38 aanbevolen om deze vindplaats in te passen in de plannen. Indien dit niet mogelijk is, dient een (beperkt) proefsleuvenonderzoek plaats te vinden om de vindplaats nader te duiden en waarderen.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 40900 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 184216 / 562588

Naam onderzoek:

Toponiem: Tusken de Marren
Plaats: Akkrum

Gemeente: Boamsterhim
Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: bureauonderzoek

Uitvoerder: Becker en Van de Graaf

Projectleider: Nales

Opdrachtgever: Particulier

Bevoegd gezag: Gemeente Boamsterhim

Aanmelding: 10-05-2010 **Aanvang:** 10-05-2010

Geschatte duur: 2

Motief: Bouwwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: smoer / 10-05-2010

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 41029 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 183364 / 564414

Naam onderzoek: 2010-05/15

Toponiem: Oude Schouw

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek

Uitvoerder: De Steekproef, Archeologisch Onderzoeks- en Adviesbureau

Projectleider: Exaltus

Opdrachtgever: Niet van toepassing

Bevoegd gezag: Niet van toepassing

Aanmelding: 19-05-2010 **Aanvang:** 26-05-2010 **Geschatte duur:** 1

Motief: Bouwwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: rexal / 19-05-2010

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 31586

Diepte onderzoek: 400

Gereedmelding: 15-07-2010

Ingevoerd door/op: rexal / 15-07-2010

Type onderzoek: Archeologisch: booronderzoek
Aantal putten: 0 **Aantal boringen:** 13

Selectieadvies

Uit de resultaten van het booronderzoek blijkt dat de ondergrond van het plangebied uit een dik veenpakket bestaat. Binnen een diepte van vier meter beneden maaiveld zijn hieronder geen dekzandkoppen aangetroffen. Derhalve hoeft bij de verdere planontwikkeling geen rekening te worden gehouden met de eventuele aanwezigheid van archeologische resten uit de steentijd. Het veen wordt afgedekt door een dik pakket klei. Hierin zijn in geen van de boringen archeologische indicatoren en van dekzand binnen vier meter beneden het maaiveld betekend dat geen aanleiding bestaat tot het adviseren van beschermende en/of beperkende maatregelen of het doen van archeologisch onderzoek.

Voor de locatie van het plangebied ten westen van de boorpunten 5 en 10 geldt echter dat de hoge kans op de aanwezigheid van archeologische resten uit de middeleeuwen onverminderd van kracht blijft. Indien hier bodemingrepen zullen plaatsvinden, dienen deze vooraf te worden gegaan door een proefsleuven of proefputtenonderzoek.

Uitgebreide Rapportage Onderzoeksmeldingen

Onderzoeksmelding: 41469 **Kaartblad:** 11A **Coördinaten:** 184333 / 562650

Naam onderzoek: Tusken de Marren

Toponiem: Tusken de Marren

Plaats: Akkrum

Gemeente: Boarnsterhim

Provincie: Friesland

Type onderzoek: Archeologisch: begeleiding

Uitvoerder: Becker en Van de Graaf

Projectleider: Coner

Opdrachtgever: Particulier

Bevoegd gezag: Gemeente

Aanmelding: 15-06-2010

Aanvang: 21-06-2010

Geschatte duur: 2

Motief: Overige grondwerkzaamheden

Ingevoerd door/op: bcorv / 15-06-2010

Toelichting

Reden: aanleg van een kleine gracht

x: 184340 / y: 562566

Veldmedewerkers: B.A. Coner, N. vd Feest, M. Berkhout

Onderzoek bij deze melding

Onderzoeknummer: 31829

Type onderzoek: Archeologisch: begeleiding

Diepte onderzoek: 200

Aantal putten: 1

Aantal boringen:

Gereedmelding: 06-07-2010

Ingevoerd door /op: bcorv / 27-07-2010

Selectieadvies

In de ondergrond bevindt zich een zwak humeus en zwak ontwikkelde bodem. Op dit niveau is het archeologische vlak aangelegd, omdat hier de meeste sporen te verwachten waren. Uit deze laag zijn echter geen sporen of vondsten afkomstig. De enige sporen en vondsten zijn gedaan in het uiterste noordoosten van de werkput. De sporen zijn van recente aard (verstoringen) en ook de aardwerkscherven dateren uit de Nieuwe tijd. Er is geen sprake is vaneen behoudenswaardige vindplaats. Geen selectieadvies

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 39965 **Vondstmelding:** Extern nr:
Objectcode: 11AZ-4 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 186360 / 562520
Toponiem:
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Particulier / 9999
Invoerder/datum: Particulier / 1970
Beschrijver/datum: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek / 09-1970
Verwerving: Onbekend **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Onbekend **NAP maaiveld:**

Beschrijving

MAVO-leeringen hebben de vondst gedaan, die omschreven wordt als bolpotscherven uit de 13e/14e eeuw. Hoogstwaarschijnlijk worden hierkogelpotten bedoeld.

Vondsten

Complex: Terp/wierde **Cultuur:** Niet van toepassing
Aantal: 9999 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Keramiek
Code algemeen: Kogelpot **Begindatering:** Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Toelichting: wordt 13/14e eeuwse bolpot genoemd

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 39974 **Vondstmelding:** Extern nr:
Objectcode: 11AZ-12 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 186700 / 563000
Toponiem: KLOOSTER NES
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Onbekend / 9999
Invoerder/datum: Elzinga / 11-1959
Beschrijver/datum: Elzinga / 11-1959
Verwerving: Onbekend **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Onbekend **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Amulet van toetssteen, gevonden bij de voor het grootste deel afgegraven terp, waarop het klooster Nes bij Akkrum heeft gestaan.

Vondsten

Complex: Kerk **Cultuur:** Niet van toepassing
Aantal: 1 **Toestand:** Onbekend
Materiaal: Steen
Code algemeen: Amulet/talisman **Begindatering:** Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
Code specifiek: Niet van toepassing **Einddatering:** Middeleeuwen: 450 - 1500 nC
Toelichting: gemaakt van toetssteen

Documentatie

Type: Verslag
Beheerder: Rijksdienst voor het Oudheidkundig Bodemonderzoek
Toelichting:
Collectie PROVINCIAAL MUSEUM FRIESLAND/FRIES MUSEUM
Beheerder:
Toelichting: Niets ingevuld

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 60306 **Vondstmelding:** 3243 **Extern nr:**
Objectcode: 11AZ-69 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 185500 / 563500
Toponiem: Leppa Aquaduct
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Kuijl, van der / 01-01-2002
Invoerder/datum: Heutink / 23-08-2005
Beschrijver/datum: Kuijl, van der / 01-01-2002
Verwerving: Niet-archeologisch: kartering **Geomorfologie:** Onbekend
Grondgebruik: Onbekend **NAP maaiveld:**

Vondsten

Complex: Infrastructuur, onbepaald **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 1 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Kern **Begindatering:** Paleolithicum: tot 8800 vC
Code specifiek: afslagkern **Einddatering:** IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting: fragment natuurlijk vuursteen (kern) (vuurkets)

Complex: Infrastructuur, onbepaald **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 1 **Toestand:** Onbekend
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Schrabber **Begindatering:** Paleolithicum: tot 8800 vC
Code specifiek: afslagschrabber **Einddatering:** IJzertijd: 800 - 12 vC
Toelichting: afslag/ schrabber met restant kern (cortex)

Complex: Infrastructuur, onbepaald **Cultuur:** Onbekend
Aantal: 1 **Toestand:** Fragment
Materiaal: Vuursteen
Code algemeen: Afslag **Begindatering:** Paleolithicum: tot 8800 vC
Code specifiek: kernvernieuwingsafslag **Einddatering:** Bronstijd: 2000 - 800 vC
Toelichting: afslag met restant kern (cortex), patina (retouch?)

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 405989 **Vondstmelding:** 401986 **Extern nr:** Frga 2 & 3
Objectcode: 11AZ-93 **Onderzoeksmelding:**
Coördinaten: 184031 / 563793
Toponiem: kromme knijlles
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Raap Noord Nederland / 30-01-2006
Invoerder/datum: Pruijm / 15-02-2006
Beschrijver/datum: Beek, van / 15-02-2006
Verwerving: Archeologisch: boonderzoek **Geomorfologie:** Dekzandrug/dekzandplateau
Grondgebruik: Grasland/weideland **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Resultaten boonderzoek: tussen de boringen 981 en 987 bevindt zich een dekzandopduiking met daarop veen en klei. De top van het dekzand ligt tussen 2,65 - 4,35 m -Mv. In de boringen 984, 985 en 1758 is een podzol waargenomen. Bovendien is in de boringen 984 t/m 986 houtskool in het dekzand aangetroffen. Alleen tussen de boringen 985 en 1759 bevindt de dekzandopduiking zich binnen 3 m -Mv (de verstoringdiepte van de aan te leggen gastransportleiding).

Resultaten avegaarboringen: In de avegaarboringen zijn goede aanwijzingen aangetroffen voor de aanwezigheid van een Steentijdvindplaats. De vindplaats bevindt zich zeker tussen de boringen 985 en 1759. Vermoedelijk strekt de vindplaats zich nog verder naar het westen uit. Hier wordt de vindplaats echter niet bedreigd, aangezien de het dekzand hier dieper ligt dan 3 m -Mv en dus niet geraakt wordt door de nieuwe aardgastransportleiding.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	5	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Hout/houtskool	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code algemeen:	Houtskool	Eindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	5x houtskool, in boringen 2,3,13,16 en 23.		

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	N.v.t.
Materiaal:	Vuursteen	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code algemeen:	Kling	Eindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	1x vuurstenen kern-vernieuwings-kling in boring 23		

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Niet van toepassing
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Vuursteen	Begindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code algemeen:	Afslag	Eindatering:	Mesolithicum: 8800 - 4900 vC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	1x fragment vuurstenen afslag, verbrand.		

Collectie

Beheerder: Noordelijk Archeologisch Depot

Toelichting: Artefacten worden in beheer gegeven aan het Noordelijk archeologisch Depot in Nuis

Literatuur

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Beek, J.L. van 2006 Aardgastransportleidingstracé Grijps-kerk-Wieringermeer, tracédeel Grijpskerk - Workum (A-652)
Archeologisch vooronderzoek: een inventariserend veldon , in: RAAP-rapport (Regionaal Archeologisch Archiverings Project, Amsterdam) 1241

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 420400 **Vondstmelding:** 414481 **Extern nr:**
Objectcode: 11AZ-98 **Onderzoeksmelding:** 40900
Coördinaten: 184343 / 562650
Toponiem: Tusken de Marren
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Becker en Van de Graaf / 20-05-2010
Invoerder/datum: Moerman / 14-06-2010
Beschrijver/datum: Nales / 01-06-2010
Verwerving: Archeologisch: boonderzoek **Geomorfologie:** Kwelder/getijafzettingenMakte
Grondgebruik: Grasland/weideland **NAP maaiveld:** - -.5

Beschrijving

Er zijn in het plangebied aanwijzingen aangetroffen, die wijzen op de mogelijke aanwezigheid van een archeologische vindplaats in het plangebied. Een sterke indicator vormen de fosfaatvlekken in boring 11. In combinatie met de fosfaatvlekken is op een diepte van 75 cm beneden maaiveld een fragment handgevoerd aardewerk, met hierin schelpmagering. Een exacte periode is hier moeilijk aan te koppelen, maar een middeleeuwse datering is het meest waarschijnlijk. Eveneens is op dezelfde diepte in deze boring een fragment roodbakkerend geglazuurd aardewerk en enkele kleine fragmenten baksteen (waaronder geelbakkerend baksteen) en metaalslak aangetroffen. In boring 12 zijn uit het donkerblauwgrijze pakket klei onder andere fragmenten baksteen, gebrande lei en een fragment gebakken klei aangetroffen. Er zijn echter ook in deze boring fragmenten plastic herkend, hetgeen het gevolg is van het omwerken van het terrein. In boring 19 is een fragment handgevoerd aardewerk waargenomen. Het fragment is aangetroffen op een diepte tussen 30 en 50 cm beneden maaiveld, maar er bestaat onduidelijkheid over de exacte herkomst van dit fragment. Boring 19 bevindt zich namelijk exact in de voet van de kade langs de Meinesleat, waardoor de kans groot is dat de scherf is aangevoerd van elders met het sediment om de kade aan te leggen. Dit geldt vermoedelijk eveneens voor het fragment Werra aardewerk (daterende uit de Nieuwe Tijd A: 1500 - 1650 na Chr.), dat op een diepte van 30 tot 50 cm diepte is aangetroffen.

Er zijn geen 'harde' archeologische indicatoren aangetroffen, die direct wijzen op de aanwezigheid van mogelijke archeologische waarden in de top van het dekzand. Wel zijn in boringen 2, 6, 9 en 11 in de top van het dekzand fragmenten houtskool aangetroffen (op een diepte van circa 300 cm beneden maaiveld). Houtskool is echter geen 'harde' indicator, omdat houtskool ook van nature voor kan komen als gevolg van bijvoorbeeld bosbranden.

Vondsten

Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Neolithicum: 5300 - 2000 vC
Code algemeen:	Aardewerk, handgevoerd	Einddatering:	Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:	aangetroffen in voet van de kade; mogelijk aangevoerd met sediment voor kade		
Complex:	Nederzetting, onbepaald	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramiek	Begindatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code algemeen:	Roodbakkerend geglazuurd aardewerk	Einddatering:	Nieuwe tijd A: 1500 - 1650 nC
Code specifiek:	Werra/Wanfried/Enkhuizer/Hessisch		
Toelichting:	afkomstig uit voet van kade, mogelijk uit opgebracht sediment		

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 9999
Material: Hout/houtskool
Code algemeen: Houtskool
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: uit de top van het dekzand

Cultuur: Onbekend
Toestand: N.v.t.

Begindatering: Paleolithicum: tot 8800 vC
Einddatering: Bronstijd: 2000 - 800 vC

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 1
Material: Keramiek
Code algemeen: Roodbakkend geglazuurd aardewerk
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting:

Cultuur: Onbekend
Toestand: Fragment

Begindatering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC

Complex: Nederzetting, onbepaald
Aantal: 1
Material: Keramiek
Code algemeen: Aardewerk, handgevormd
Code specifiek: Niet van toepassing
Toelichting: waarschijnlijk LME

Cultuur: Onbekend
Toestand: Fragment

Begindatering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC
Einddatering: Middeleeuwen laat: 1050 - 1500 nC

Documentatie

Type: Rapport
Beheerder: Becker en Van de Graaf
Toelichting:

Collectie

Beheerder: Provinciaal Depot voor Bodemvondsten Friesland
Toelichting: in depot Becker & Van de Graaf Noordwijk tot deponering

Literatuur

Nales, T. & S. Moerman 2010 Archeologisch bureauonderzoek en Inventariserend Veldonderzoek (IVO), karterende fase Tusken de Marren, Akkrum Gemeente Boarnsterhim , in: B&G rapport 949

Uitgebreide Rapportage Waarnemingen

Waarnemingsnr: 420917 **Vondstmelding:** 404154 **Extern nr:**
Objectcode: 11AZ-99 **Onderzoeksmelding:** 12698
Coördinaten: 185023 / 562528
Toponiem: Leechein
Plaats: Akkrum
Gemeente: Boarnsterhim
Provincie: Friesland
Vinder/datum: Synthebra BV / 06-06-2005
Invoerder/datum: Marsen-Glas / 23-01-2007
Beschrijver/datum: Klooster / 13-06-2005
Verwerving: Archeologisch: boonderzoek **Geomorfologie:** Kwelder/getijafzettingenMakte
Grondgebruik: Bebouwing/erf/weg/kerkhof **NAP maaiveld:**

Beschrijving

Tijdens het uitgevoerde boonderzoek is in vier boringen de terp van Akkrum aangetroffen. Bij boring 7, die tevens het hoogst gelegen is, is onder de terp een zandige kreekafzetting aangetroffen. Deze kreekafzetting vormde mogelijk de basis voor bewoning. De terp rond boring 7 zou daarom informatie kunnen bevatten over de oudste bewoning in Akkrum. De overige boringen waarin de terpklei is aangetroffen bevinden zich op de rand van de terp, boring 6, 13 en 14. Bij boring 6, 7 en 14 is de terpzool intact. Bij boring 13 is de hoogteligging afwijkend, de terp is hier mogelijk geroerd of er is een waterpasfout opgetreden. Nader onderzoek is noodzakelijk om te kunnen bepalen of de terpzool hier intact is. De top van de terpaafzettingen is mogelijk afgegraven op de locaties waar een vaart / gracht heeft gelegen. Op basis van de geplande verstoringsdiepten is niet uitgesloten dat tot in de terpaafzettingen gegraven gaat worden. Op de locaties waar de terp is aangetroffen (zie afbeelding 10), wordt aanbevolen om de terp te beschermen. Dit kan zowel in situ als ex situ. In situ houdt in dat er niet gegraven kan worden, ex situ houdt in dat de terp opgegraven wordt.

Aangezien de vindplaats behoudenswaardig is op basis van de waardering conform de Kwaliteitsnorm voor de Nederlandse Archeologie bevelen wij een nader onderzoek aan door middel van proefsleuven om de begrenzing van de terp vast te stellen, alsmede de aanwezigheid van bewoningssporen op de terp te toetsen. De proefsleuven dienen te worden aangelegd tussen boring 14 en 13 en boring 13 en 11. De sleuven dienen een minimale breedte te hebben van 2 meter en dienen tot in het pleistocene zand te worden aangelegd. Indien bewoningssporen worden aangetroffen dient de onderzoeksstrategie te worden herzien in overleg met de provinciaal archeoloog van Friesland, dr. G. de Langen of mw. dr. F. Veenman. Ten aanzien van het weg- tracé van het Leechein bevelen wij archeologische begeleiding van de vernieuwing van het riool en de graafwerkzaamheden voor de nieuwe brug aan. Zowel het proefsleuvenonderzoek als de archeologische begeleiding dienen te worden uitgevoerd door een door de overheid gecertificeerd bureau op basis van een door het bevoegd gezag goedgekeurd Programma van Eisen.

Vondsten

Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Fragment
Materiaal:	Keramik	Begindatering:	Romeinse tijd vroeg: 12 vC - 70 nC
Code algemeen:	Baksteen	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Complex:	Akker/tuin	Cultuur:	Onbekend
Aantal:	1	Toestand:	Compleet
Materiaal:	IJzer	Begindatering:	Middeleeuwen laat B: 1250 - 1500 nC
Code algemeen:	Voegspijker/voegijzer	Einddatering:	Nieuwe tijd C: 1850 - 1950
Code specifiek:	Niet van toepassing		
Toelichting:			

Literatuur

Klooster, B., Buesink, A., Emaus, A. & F. van der Hoeven 2005 Inventariserend en Waarderend Veldonderzoek , Leechein te Akkrum, in: Synthebra BV/Verhoeve Groep Rapportage 175120

